

Náklady řízení

Obecný soud postupuje ústavně souladně, použije-li při rozhodování o nákladech řízení ve věci žaloby na určení práva, že určitá osoba je dědicem, § 9 odst. 3 písm. a) vyhlášky č. [197/1996](#) Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů.

Při posouzení, zda je dáno legitimní očekávání neúspěšného účastníka řízení před obecnými soudy, že bude postupem podle § 136 občanského soudního řádu mimořádně použita již neplatná tzv. přísudková vyhláška [vyhláška č. [484/2000](#) Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení a kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. [177/1996](#) Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů], je třeba přihlídnout k tomu, zda takový účastník sám v soudním řízení opakovaně požadoval, aby mu byl přiznán nárok na náhradu nákladů řízení zjištěný podle advokátního tarifu. Stejně tak je třeba upřednostnit legitimní očekávání úspěšného účastníka řízení, byla-li převážná část jeho úkonů v soudním řízení uskutečněna až po zrušení tzv. přísudkové vyhlášky.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. IV.ÚS 105/23 ze dne 11.4.2023)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatelů 1) M.P. a 2) V.Š., 3) H.P. st., 4) H.P.. ml. a 5) Z.P., všech zastoupených JUDr. Ch.Ch., advokátem, sídlem P., proti výrokům I. b) až f) a výroku II. rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 11. října 2022 č. j. 11 Co 186/2022-395, za účasti Krajského soudu v Ústí nad Labem, jako účastníka řízení, a M.K., zastoupené JUDr. Bc. J.Š., advokátem, sídlem P., jako vedlejší účastnice řízení, tak, že výrokem I. b) rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 11. října 2022 č. j. 11 Co 186/2022-395 bylo porušeno ústavně zaručené právo 1) stěžovatelky na soudní ochranu zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Výrokem I. c) rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 11. října 2022 č. j. 11 Co 186/2022-395 bylo porušeno ústavně zaručené právo 2) stěžovatelky na soudní ochranu zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Výroky I. b) a c) rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 11. října 2022 č. j. 11 Co 186/2022-395 se zrušují. Ve zbyvajících částech se ústavní stížnost odmítá. Návrh vedlejší účastnice se zamítá.

Z odůvodnění

I. Skutkové okolnosti posuzované věci a obsah napadeného rozhodnutí

1. Stěžovatelé se ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen "Ústava") a § 72 a násl. zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), domáhají zrušení v záhlaví uvedeného soudního rozhodnutí s tvrzením, že jim bylo porušeno jejich ústavně zaručené právo na spravedlivý proces (sc. právo na soudní ochranu) podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina").

2. Z ústavní stížnosti, jakož i z vyžádaného spisu Okresního soudu v Chomutově (dále jen "okresní soud") sp. zn. 28 C 74/2011 se podává, že vedlejší účastnice (v původním řízení žalobkyně) podala dne 4. 11. 2011 u okresního soudu žalobu, jíž se domáhala určení, že je dědičkou po svém bratru Zdenko Pavlovičovi. Jako žalovaní v řízení vystupovali první a druhá stěžovatelka a pan Alojz

Pavlovič. V průběhu řízení dne 3. 7. 2019 pan Alojz Pavlovič zemřel a na jeho místo do řízení vstoupili stěžovatelé 3), 4) a 5).

3. Rozsudkem ze dne 23. 5. 2019 č. j. 28 C 74/2011-249 okresní soud žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení stěžovatelů a náhradě nákladů řízení státu. Nárok první a druhé stěžovatelky na náhradu nákladů řízení okresní soud určil (bod 108 odůvodnění rozsudku) podle vyhlášky č. [177/1996](#) Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů. Alojzi Pavlovičovi okresní soud přiznal pouze nárok na náhradu hotových výdajů ve výši 300 Kč za účast na prvním jednání (bod 109 odůvodnění rozsudku).

4. Na základě odvolání vedlejší účastnice Krajský soud v Ústí nad Labem (dále jen "krajský soud") rozsudek ze dne 23. 5. 2019 č. j. 28 C 74/2011-249 usnesením ze dne 30. 7. 2020 č. j. 9 Co 250/2019-290 zrušil, neboť dospěl k závěru, že je třeba doplnit dokazování provedením revizního znaleckého posudku.

5. Po doplnění dokazování okresní soud rozsudkem ze dne 29. 3. 2022 č. j. 28 C 74/2011-353 žalobu znovu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení stěžovatelů a náhradě nákladů řízení státu. Nárok stěžovatelů na náhradu nákladů řízení okresní soud opět určil podle advokátního tarifu (body 113 a 114 odůvodnění rozsudku).

6. K odvolání vedlejší účastnice krajský soud napadeným rozsudkem potvrdil výrok I. rozsudku okresního soudu, jímž bylo rozhodnuto o zamítnutí žaloby, a rovněž výrok VII. rozsudku okresního soudu, jímž bylo rozhodnuto o náhradě nákladů státu [spolu výrok I. a)]. Výroky I. b) až f) krajský soud změnil příslušné výroky rozsudku okresního soudu tak, že snížil nároky na náhradu nákladů řízení, jež přísluší jednotlivým stěžovatelům. Výrokem II. rozhodl krajský soud o nákladech odvolacího řízení.

7. Ve věci samé se krajský soud ztotožnil s právním hodnocením okresního soudu, změnil však nákladové výroky. Stěžovatelce 1) místo původní částky 173 770,17 Kč, přiznané okresním soudem, nově krajský soud přiznal částku 19 324,94 Kč. Stěžovatelce 2) místo původní částky 187 834,384 Kč nově přiznal 19 687,94 Kč. Stěžovatelům 3), 4), 5) místo původní částky 25 329,74 Kč pro každého zvláště nově přiznal 8 292,94 Kč pro každého. Tento svůj postup odůvodnil krajský soud odkazem na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 8. 2016 č. j. 25 Cdo 1376/2016. Krajský soud poukázal na to, že v důsledku aplikace advokátního tarifu místo vyhlášky č. [484/2000](#) Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení a kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. [177/1996](#) Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů (dále jen "přísudková vyhláška"), se celková náhrada nákladů řízení podstatně zvýšila. Proto shledal, že použití advokátního tarifu je v této věci v rozporu s principy spravedlnosti a legitimního očekávání (body 37 a 38 odůvodnění rozsudku). Proto vypočetl náhradu nákladů řízení za část řízení do vydání prvního rozsudku okresního soudu (tedy do 23. 5. 2019) podle přísudkové vyhlášky. Náklady ve zbytku řízení posuzoval podle advokátního tarifu.

II. Argumentace stěžovatelů

8. Stěžovatelé uvádějí, že jejich ústavní stížnost směřuje výlučně proti napadeným výrokům rozsudku krajského soudu, jimiž byl snížen jejich nárok na náhradu nákladů řízení. Rozhodnutí ve věci samé stěžovatelé nenapadají.

9. Stěžovatelé poukazují na to, že v řízení se první jednání konalo 24. 4. 2013, takže většina úkonů v řízení byla provedena až po zrušení přísudkové vyhlášky, k němuž došlo nálezem ze dne 17. 4. 2013

sp. zn. Pl. ÚS 25/12 (N 59/69 SbNU 123; 116/2013 Sb.). Uvedený nálezn byl ostatně Ústavním soudem vyhlášen ve stejný den, kdy se konalo první jednání ve věci stěžovatelů. Aplikoval-li krajský soud na všechny úkony v řízení přísudkovou vyhlášku, nesprávně vyložil rozhodnutí Nejvyššího soudu, na něž ve svém odůvodnění odkazuje.

10. Dále stěžovatelé poukazují na to, že vedlejší účastnice měla jako žalobkyně možnost kdykoliv řízení ukončit, chtěla-li by ve světle vydání nálezu sp. zn. Pl. ÚS 25/12 zabránit hrozící povinnosti nahradit náklady řízení vypočtené podle advokátního tarifu.

11. Konečně stěžovatelé namítají, že i kdyby se měla přísudková vyhláška stát východiskem pro výpočet náhrady nákladů řízení, bylo by třeba zohlednit ekonomický vývoj od jejího zrušení. V důsledku rozhodnutí krajského soudu podle stěžovatelů vedlejší účastnici bylo uloženo uhradit menší částku, než by musela zaplatit, kdyby přísudková vyhláška zůstala v platnosti a v ní uvedené částky by byly průběžně valorizovány.

III. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

12. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení. Dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněnými stěžovateli, kteří byli účastníky řízení, ve kterém bylo vydáno rozhodnutí, obsahující výroky napadené ústavní stížností. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelé jsou právně zastoupeni v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Jejich ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona a contrario), neboť vyčerpali všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva.

IV. Vyjádření dalšího účastníka a vedlejší účastnice

13. Soudce zpravodaj podle § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu zaslal ústavní stížnost k vyjádření dalšímu účastníkovi řízení a vedlejší účastnici k vyjádření.

.

14. Krajský soud ve svém vyjádření odkázal na odůvodnění napadeného rozsudku. Zdůraznil, že postupoval podle ustálené praxe Nejvyššího soudu a Ústavního soudu.

15. Vedlejší účastnice poukázala na to, že žalobu podávala za účinnosti přísudkové vyhlášky, a kdyby soudy při rozhodování o nákladech řízení nevycházely z této vyhlášky, vedlo by to k porušení jejího legitimního očekávání. Dále vedlejší účastnice odkázala na judikaturu Nejvyššího soudu a Ústavního soudu, z níž dovozuje, že použití advokátního tarifu by v její věci byla v rozporu s principy spravedlnosti a legitimního očekávání. Vedlejší účastnice považuje ústavní stížnost za návrh zjevně neopodstatněný a navrhuje její odmítnutí. Konečně vedlejší účastnice navrhuje, aby Ústavní soud uložil stěžovatelům povinnost nahradit jí náklady řízení.

16. Vyjádření krajského soudu a vedlejší účastnice zaslal Ústavní soud stěžovatelům na vědomí a k případné replice. Stěžovatelé této možnosti nevyužili.

V. Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

17. Z ústavní stížnosti není zřejmé, zda stěžovatelé napadají výlučně dílčí výroky b) až f) výroku I. napadeného rozsudku krajského soudu, nebo též výrok II. téhož rozsudku, jímž bylo rozhodnuto o nákladech odvolacího řízení. Proto bylo třeba nejprve vymežit rozsah, ve kterém Ústavní soud napadená rozhodnutí přezkoumá.

18. V části III. ústavní stížnosti nadepsané "Podstata ústavní stížnosti" stěžovatelé uvádějí, že jejich

ústavní stížnost směřuje výlučně proti jednotlivým částem výroku I. Zároveň ovšem v rekapitulaci řízení připomínají, že krajský soud při rozhodování o nákladech odvolacího řízení vycházel při určení tarifní hodnoty sporu nikoliv z hodnoty sporného dědictví, nýbrž ji určil podle § 9 odst. 3 advokátního tarifu, tedy z částky 35 000 Kč. Petit ústavní stížnosti pak směřuje k vydání nálezu, jímž Ústavní soud vysloví, že "rozhodnutím Krajského soudu v Ústí nad Labem ... byla porušena ústavně zaručená práva stěžovatelů" a "toto rozhodnutí se proto v napadené části ruší".

19. Krajský soud ve svém vyjádření předložil argumentaci i ke svému rozhodnutí o výroku o nákladech odvolacího řízení.

20. V situaci, kdy z textu ústavní stížnosti není zcela zřejmé, zda "napadenou částí" rozsudku krajského soudu mysleli stěžovatelé i II. výrok napadeného rozsudku, vyložil Ústavní soud, i s ohledem na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Bulena proti České republice (rozsudek ze dne 20. 4. 2004, stížnost č. 57567/00), celé podání stěžovatelů tak, že předmětem přezkumu před Ústavním soudem má být i tento výrok.

V. a) Obecná východiska přezkumu rozhodnutí o nákladech řízení

21. Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy), který stojí mimo soustavu soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy). Vzhledem k tomu jej nelze, vykonává-li svoji pravomoc tak, že podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému soudnímu rozhodnutí, považovat za další instanci v systému obecné justice, oprávněnou vlastním rozhodováním (nepřímo) nahrazovat rozhodování soudů; jeho úkolem je "toliko" přezkoumat ústavnost soudních rozhodnutí, jakož i řízení, které jejich vydání předcházelo.

22. Ústavní soud zpravidla přistupuje k problematice rozhodování o nákladech řízení rezervovaně [náleze ze dne 17. 4. 2019 sp. zn. II. ÚS 2632/18 (N 65/93 SbNU 301), bod 19 odůvodnění]. V posuzované věci jde o navíc o rozhodování o nákladech řízení, které z hlediska judikatury Ústavního soudu představují bagatelní částky (viz výše sub 7) a kde je třeba na možné uplatnění jeho kasační pravomoci klást zvýšené nároky.

23. Do rozhodovací činnosti obecných soudů proto Ústavní soud zasahuje zpravidla až tehdy, je-li interpretace nebo aplikace ustanovení, týkajících se náhrady nákladů řízení obecnými soudy, projevem svévole, libovůle nebo je-li v extrémním rozporu s principy spravedlnosti, v důsledku čehož dochází k porušení práva stěžovatele podle čl. 36 odst. 1 Listiny [viz např. nálezy ze dne 13. 10. 2015 sp. zn. III. ÚS 411/15 (N 186/79 SbNU 111) a ze dne 30. 10. 2014 sp. zn. II. ÚS 2417/13 (N 199/75 SbNU 239)].

24. Za extrémní rozpor s principy řádně vedeného soudního řízení ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny lze považovat např. to, že obecné soudy při rozhodování o nákladech řízení pominou princip legitimního očekávání účastníka řízení považovaný za jeden ze základních stavebních kamenů demokratického právního státu [viz např. náleze ze dne 7. 6. 2016 sp. zn. IV. ÚS 3559/15 (N 106/81 SbNU 681)]. Tento princip nepůsobí bezprostředně mezi subjekty občanskoprávních vztahů, nýbrž především mezi jednotlivcem a orgány veřejné moci, jež jsou podle čl. 4 Ústavy povinny rozhodovat v souladu s ním a poskytovat mu ochranu ústavně souladným výkladem a používáním příslušných předpisů podústavního práva [viz např. nálezy ze dne 4. 8. 2010 sp. zn. I. ÚS 2054/10 (N 156/58 SbNU 329) nebo ze dne 11. 4. 2006 sp. zn. IV. ÚS 763/05 (N 82/41 SbNU 79)].

25. Vede-li se spor o částku bagatelní z finančního hlediska, nemusí to platit z právního hlediska pro kvalitativní stránku věci tehdy, jeví-li se věc z hlediska ústavnosti natolik významná, že určitým způsobem "přesahuje" věc samotnou. V prvé řadě může jít o situaci, kdy lze v individuálním případě uvažovat o natolik intenzivním zásahu, že by způsobil podle čl. 4 odst. 4 Listiny kolizi se samotnou

podstatou a smyslem dotčeného základního práva či svobody. Do druhé skupiny je možno zařadit věci, kdy výsledky příslušného přezkumu, v němž jde o posouzení otázky ústavněprávního významu, mohou mít zásadní význam z hlediska další rozhodovací činnosti obecných soudů, zejména pak, nebyla-li daná otázka dosud Ústavním soudem vyřešena a může mít vliv na posouzení velkého množství případů.

26. Obdobně lze o projednání ústavní stížnosti uvažovat i v situaci, kdy judikatura obecných soudů v totožných či obdobných bagatelních věcech, které však mají ústavněprávní pozadí, není jednotná, a kdy tedy soudy vyšších stupňů nemohou zajistit sjednocování jejich rozhodovací činnosti, přičemž takto vzniklý stav narušuje princip právní jistoty jako neoddělitelnou součást pojmu právního státu [náleze ze dne 10. 4. 2014 sp. zn. III. ÚS 3725/13 (N 55/73 SbNU 89), bod 33 odůvodnění]. Okolností způsobitelnou založit nutnost meritorního posouzení ústavní stížnosti i v případě bagatelní částky, o níž se spor vede, je rovněž zájem na důsledném respektování judikatury Ústavního soudu [náleze ze dne 30. 9. 2019 sp. zn. III. ÚS 1576/19 (N 167/96 SbNU 137), bod 19 odůvodnění]. Posledně zmíněná okolnost se týká i posuzované věci (viz blíže sub 27 až 29).

27. Ústavní soud v odůvodnění nálezu sp. zn. Pl. ÚS 25/12 uvedl řadu argumentů, proč není paušalizace nákladů řízení v podobě, jakou stanovovala přísudková vyhláška, v souladu s ústavním pořádkem, protože lze v podrobnostech plně odkázat na jeho odůvodnění. Obecné soudy se se změnou právní úpravy, k níž došlo v důsledku přijetí nálezu sp. zn. Pl. ÚS 25/12, postupem času vypořádaly tak, že při absenci předpisu upravujícího paušální náklady řízení v jednom stupni bylo třeba postupovat analogicky podle § 151 odst. 2 věty první za středníkem o. s. ř. a výši náhrady nákladů stanovit právě podle advokátního tarifu (viz rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 3043/2010 ze dne 15. 5. 2013). Nejvyšší soud tím splnil své poslání sjednotitele judikatury a pokusil se odstranit vzniklý stav nejistoty.

28. V nálezu sp. zn. IV. ÚS 3559/15 Ústavní soud mírně korigoval závěry Nejvyššího soudu a vyslovil právní názor, že k problematice náhrady nákladů řízení po zrušení přísudkové vyhlášky je nutno přistupovat obezřetněji. Uvedl, že vznikla-li většina nebo alespoň značná část nákladů řízení, o nichž je obecnými soudy rozhodováno, v době před zrušením přísudkové vyhlášky, mají soudy povinnost přihlídnout také k legitimním očekáváním účastníků řízení. Konkrétně konstatoval, že v případě, kdyby "rozhodnutí o náhradě nákladů na zastoupení advokátem podle advokátního tarifu znamenalo nezanedbatelné a z pohledu účastníků řízení nepředvídatelné zvýšení nákladů, nelze takto postupovat a je nutné hledat jiné 'východisko z nouze', do očekávání účastníků nezasahující. Postupem předepsaným v zákoně, tedy aplikací § 151 odst. 2 věty první před středníkem o. s. ř., nelze pro absenci přísudkové vyhlášky výši náhrady nákladů zastoupení zjistit. Za této situace je namísto, aby obecné soudy vycházely z ustanovení, jež určuje jejich postup pro případ nemožnosti zjištění výše nároku, tedy z ustanovení § 136 o. s. ř., a určily výši nákladů na zastoupení podle volné, nikoliv však libovolné, úvahy" (náleze sp. zn. IV. ÚS 3559/15, bod 35 odůvodnění). Je tedy vždy nutno přihlídnout ke konkrétním okolnostem věci a k legitimním očekáváním účastníků řízení.

29. Konečně jako významné pro rozhodnutí v posuzované věci je třeba poukázat na náleze ze dne 14. 9. 2021 sp. zn. III. ÚS 1052/21 (všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>). Na tento náleze ve svém vyjádření odkázal i krajský soud. V něm se Ústavní soud zabýval určením tarifní hodnoty v případě žaloby na určení, že někdo je dědicem. Ústavní soud označil "zcela ústavně souladný" (bod 28 nálezu) postup obecných soudů, které vycházely z § 9 odst. 3 advokátního tarifu. Předmětem řízení v žalobě na určení, že někdo je dědicem, totiž není "dědická věc" podle § 8 odst. 7 advokátního tarifu, ani určení práva k věci, nýbrž určení právního vztahu penězi neocenitelného.

V. b) Uplatnění obecných východisek na konkrétní věc

30. Stěžovatelé v ústavní stížnosti argumentují tím, že jsou možné pouze dvě varianty výpočtu náhrady nákladů řízení. Ta, kterou použil okresní soud, je založena na výpočtu náhrady podle § 8 odst. 7 advokátního tarifu, a ta, kterou je použití přisudkové vyhlášky, tedy postup krajského soudu.

31. Při použití advokátního tarifu ovšem přichází v úvahu ještě subvarianta předpokládaná v § 9 odst. 3 advokátního tarifu, kterou použil krajský soud pro výpočet nákladů odvolacího řízení a rovněž pro výpočet nákladů předchozího řízení po dni 23. 5. 2019. Toto řešení přitom Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. III. ÚS 1052/21 (viz sub 26) shledal ústavně souladným a Ústavní soud nemá důvod se od tohoto hodnocení nyní odchylovat.

32. Právě uvedené nutně vede k závěru, že náklady odvolacího řízení byly vypočteny ústavně souladným způsobem. Totéž pak platí pro náklady stěžovatelů 3), 4) a 5), kteří vstoupili do řízení až v roce 2020 (usnesení okresního soudu ze dne 20. 5. 2020 č. j. 28 C 74/2011-285) a jejichž náklady krajský soud určil výlučně za použití § 9 odst. 3 advokátního tarifu. Jejich právní předchůdce totiž v řízení žádné náklady neměl a okresní soud mu přiznal pouze částku 300 Kč za účast na soudním jednání. Tuto částku krajský soud rozdělil rovným dílem mezi jeho tři právní nástupce. Obdobně náklady stěžovatelek 1) a 2) v období po 23. 5. 2019 byly vypočítány tímto způsobem. To má za následek, že ústavní stížnost je v tomto rozsahu návrhem zjevně neopodstatněným.

33. Zbývá posoudit náklady stěžovatelek 1) a 2) za dobu do 23. 5. 2019. Při použití § 9 odst. 3 advokátního tarifu by částka přiznaná stěžovatelkám 1) a 2) byla vyšší, neboť náhrada nákladů právního zastoupení by se určila na základě počtu úkonů a sazby za jeden úkon, jež by činila 2 000 Kč za úkony poskytnuté společně oběma stěžovatelkám a 2 500 Kč za úkony poskytnuté samostatně každé ze stěžovatelek. Místo poloviny z částky 13 000 Kč, již stěžovatelkám přiznal krajský soud podle přisudkové vyhlášky, by u stěžovatelky 1) šlo o 29 500 Kč a u stěžovatelky 2) o 32 000 Kč. Metodika výpočtu režijního paušálu je v případě rozsudku krajského soudu stejná. Cestovní náklady právního zástupce byly uplatňovány pouze za dobu po dni 23. 5. 2019. Fakticky tedy rozhodnutí krajského soudu posoudit náklady stěžovatelek podle přisudkové vyhlášky znamenalo snížení přiznané částky o 23 000 Kč a částky odpovídající dani z přidané hodnoty (dále jen "DPH") u první stěžovatelky a 25 500 Kč a částky odpovídající DPH u druhé stěžovatelky.

34. Skutečnost, že rozdíl v přiznaných částkách je výrazně menší, než jak se jeví při porovnání částek přiznaných okresním soudem a výsledné částky přiznané krajským soudem, již sama o sobě oslabuje nutnost výjimečně použít jiný způsob výpočtu náhrady nákladů řízení, již argumentoval krajský soud.

35. Dále většina úkonů v řízení, které jsou předmětem rozhodování o náhradě nákladů řízení, byla učiněna po vydání nálezu sp. zn. Pl. ÚS 25/12. U stěžovatelky 2) jde o sedmáct úkonů právní služby, z nichž dva (převzetí zastoupení a vyjádření k žalobě) proběhly v lednu 2013 (č. l. 20), třetí (účast na jednání) proběhl v den vyhlášení nálezu sp. zn. Pl. ÚS 25/12. Zbýlých čtrnáct úkonů bylo učiněno již po zrušení přisudkové vyhlášky. U stěžovatelky 1), jejíž zastupování převzal advokát později, šlo o šestnáct úkonů, z nichž jeden (převzetí zastoupení) proběhl před zrušením přisudkové vyhlášky a jeden (účast na jednání) proběhl v den vyhlášení nálezu o zrušení přisudkové vyhlášky.

36. Pro posouzení legitimního očekávání vedlejší účastnice má Ústavní soud za klíčové, že vedlejší účastnice sama v průběhu řízení dvakrát předložila kalkulaci požadované náhrady nákladů řízení, přičemž v obou případech tyto náklady určila podle advokátního tarifu. Poprvé se tak stalo dne 27. 5. 2019 (č. l. 239-240), podruhé 28. 3. 2022 (č. l. 341-342). Vedlejší účastnice rovněž v řízení dvakrát podala odvolání. Poprvé podala blanketní odvolání dne 19. 9. 2019 (č. l. 268), jež doplnila dne 25. 10. 2019 (č. l. 270-272). Podruhé podala blanketní odvolání 13. 5. 2022 (č. l. 370), jež doplnila 29. 7. 2022 (č. l. 373-375). Obě tato odvolání se vyjadřují výlučně k meritu (tedy k tomu, že má být určeno, že vedlejší účastnice je dědičkou), a nikoliv k nákladům řízení.

37. Rovněž usnesení krajského soudu ze dne 30. 7. 2020 č. j. 9 Co 250/2019-290, jímž bylo vyhověno prvnímu odvolání vedlejší účastnice, se nijak nezmiňuje o náhradě nákladů řízení před okresním soudem.

38. Na základě právě uvedených skutečností Ústavní soud neshledává, že by v řízení před obecnými soudy byly dány výjimečné okolnosti pro postup podle přísudkové vyhlášky. Výrazná většina úkonů v řízení proběhla až po jejím zrušení. Z úkonů činěných vedlejší účastnicí v průběhu řízení plyne, že sama očekávala, že náhrada nákladů řízení bude určována podle advokátního tarifu, a ani částka vypočtená podle advokátního tarifu (při jeho ústavně souladném použití) není nepřiměřeně vysoká. Přistoupil-li tedy krajský soud za tohoto skutkového stavu k použití přísudkové vyhlášky, porušil tím ústavně zaručené základní právo první a druhé stěžovatelky na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, tak jak to plyne z právního názoru Ústavního soudu blíže rozvedeného sub 27 až 29.

39. Ústavní soud tak v této části uzavírá, že při posouzení, zda je dáno legitimní očekávání neúspěšného účastníka řízení před obecnými soudy, že bude postupem podle § 136 občanského soudního řádu mimořádně použita již neplatná přísudková vyhláška, je třeba přihlídnout k tomu, zda takový účastník sám v soudním řízení opakovaně požadoval, aby mu byl přiznán nárok na náhradu nákladů řízení zjištěný podle advokátního tarifu. Stejně tak je třeba upřednostnit legitimní očekávání úspěšného účastníka řízení, byla-li převážná část jeho úkonů v soudním řízení uskutečněna až po zrušení přísudkové vyhlášky jako v nyní posuzované věci stěžovatelek 1) a 2).

40. Požadovala-li však vedlejší účastnice opakovaně, aby jí byla přiznána náhrada nákladů řízení podle advokátního tarifu, nelze výjimečné použití přísudkové vyhlášky při postupu podle § 136 o. s. ř. odůvodnit ochranou legitimního očekávání vedlejší účastnice. Z jejího jednání v průběhu řízení je totiž zřejmé, že legitimní očekávání, že bude použita přísudková vyhláška, neměla, neboť její použití sama nikdy nenavrhovala a naopak se domáhala aplikace advokátního tarifu.

41. Naopak bylo třeba upřednostnit legitimní očekávání stěžovatelů, že náklady budou určeny podle advokátního tarifu, neboť výrazná většina úkonů v řízení byla učiněna až po zrušení přísudkové vyhlášky.

VI. Závěr

42. Ústavní soud posoudil ústavní stížnost z hlediska kompetence dané mu Ústavou, tj. z pozice soudního orgánu ochrany ústavnosti, a dospěl k závěru, že výroky I. b) a c) napadeného rozsudku krajského soudu bylo porušeno ústavně zaručené základní právo stěžovatelek podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Ústavní soud uzavírá, že ústavní stížnost je zčásti důvodná. Proto Ústavní soud podle § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu ústavní stížnosti zčásti vyhověl a napadený rozsudek krajského soudu podle § 82 odst. 3 písm. a) téhož zákona v části uvedené ve výroku zrušil.

43. Výroky I. d), e) a f) i výrok II. napadeného rozsudku krajského soudu vycházejí z ústavně konformní aplikace právní úpravy, v tomto rozsahu je tudíž ústavní stížnost podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu návrhem zjevně neopodstatněným.

44. K žádosti vedlejší účastnice o zaplacení nákladů zastoupení (§ 62 odst. 4 zákona o Ústavním soudu) Ústavní soud uvádí, že pravidlem je úhrada vlastních nákladů řízení samotnými účastníky a vedlejšími účastníky. Podle odstavce 3 uvedeného ustanovení totiž platí, že náklady řízení před Ústavním soudem, které vzniknou účastníkovi nebo vedlejšímu účastníkovi, hradí účastník nebo vedlejší účastník, nestanoví-li tento zákon jinak. Podle odstavce 4 stejného ustanovení může Ústavní soud v odůvodněných případech, podle výsledků řízení, usnesením uložit některému účastníkovi nebo vedlejšímu účastníkovi, aby zcela nebo zčásti nahradil jinému účastníkovi nebo vedlejšímu účastníkovi jeho náklady řízení. Ze znění tohoto ustanovení tedy vyplývá, že přiznání náhrady

nákladů řízení v řízení před Ústavním soudem je rozhodnutím spíše výjimečným, přicházejícím v úvahu pouze tehdy, odůvodňují-li to zvláštní okolnosti. V nyní posuzované věci nicméně neshledal Ústavní soud důvod pro jejich přiznání, neboť žádné takové výjimečné okolnosti vedlejší účastnice netvrdila a neshledal je ani sám Ústavní soud. Proto žádost vedlejší účastnice zamítl.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)